

Kverndammen - Isdrift

Den første isproduksjonen i distriktet startet i 1849 på Kirketjernet bak Vestsiden Kirke. Isskjæring i Kverndammen kom i gang 20 år seinere i 1869. Isen blei skåret i blokker på omtrent 60x60cm og en tykkelse

foto:Nasjonalbiblioteket

over bebyggelsen på Vestsiden.

på ca 30cm. Arbeidet med isskjæring var tungt men ettertraktet og fortjenesten god sammenlignet med mange andre jobber. Fra Kverndammen blei isen fraktet med hest til en renne som gikk ned til der hvor Porsgrunn Mekaniske verksted seinere blei anlagt. Deler av renna gikk

Isrennen fra Klyvedammen til ishusene nedenfor dampskipsbryggen.

fra Porsgrunn historie 2 – Tønnesen 1957

Isen blei lagret i ishus med tykke doble vegger isolert med halm, sagmugg og flis. På våren blei isen lastet over i seilskuter. Islasten gikk for en stor del til England.

Prisen var til vanlig 2- 4 kr pr tonn, men kunne komme opp i 30 kr når det hadde vært spesielt milde vintre i Europa. Ellers var prisen avhengig av kvaliteten. Den beste isen var slik at det gikk an å lese et håndskrevet brev gjennom en 30cm tykk isblokk.

Isblokkene kunne veie over 100kg og fikk stor fart ned renna. Folk på Vestsiden var bekymret og fryktet det kunne skje en ulykke. Bekymringen var ikke uten grunn.

Ulykkestilfælde. En 10 Aars gammel Gut paa Vestsiden i Porsgrund, der i Torsdags skulde et Ærinde til sin Fader, som arbeidede ved den store Isrenne derover, rammedes af et Isstykke og faldt ned. Gutten blev i den Grad forslaaet, at der neppe er Tale om at han slipper fra det med Livet. („Grenmar“)

Grenmar, lørdag 19. mars 1892

Ulykkestilfelle. En 10 års gammel Gut paa Vestsiden i Porsgrund, der i Torsdag skulde et Ærinde til sin Fader, som arbeidet ved den store Isrenne derover, rammedes af et Isstykke og faldt ned. Gutten blei i den Grad forslaaet, at der neppe er Tale om at han slipper fra det med Livet.

Ulykke. Under Arbeide paa Klyve Isdam fik iforgaars en Arbeider ved et stygt Uheld sit Hoved saa alvorligt forslaaet, at han øieblikkelig maatte indlægges paa Hospitalet i Porsgrund.

Fremskridt, torsdag 25. februar 1897

Ulykke.

Under arbeidet paa Klyve Isdam fik i forgaars en Arbeider ved et stygt Uheld sitt Hoved så alvorlig forslaaet, at han øyeblikkelig maatte indlegges på Hospitalet i Porsgrund.

Klyve Iskom-
pagni
har endel Affaldsis i sine Huse i Porsgrund tilsalgs til billig Pris.
Senvendelse til
J. P. Stabdal.

Fremskridt, tirsdag 13. september 1898 ”

Klyve Iskompagni har en del Avfaldsis i sine Huse i Porsgrund til salgs til billig Pris.

Advarsel!
Forældre og Foresatte anmodes om at forebygge Børns Skøiteløbning paa Klyve Isdam. Overtrædere agtes draget til Ansvar efter Loven.
Klyve Iscompagni.

Grenmar, tirsdag 28. november 1893

Isstrafiken

holder sig fremdeles; for Diebliffet ligger følgende Fartøier ved Dampskipskaaien for at indtage Is fra Aaklungen eller Bjerkedalen: Skonn. "Phønix" af Skien, St. "Asta" af Brevik, Bark "Paulus" herfra Byen og Bl. "Rescio" af Skien, hvilket sidste Fartøi er færdigt til at afgaa. Bark "Paulus" skal indtage Is fra Aaklungen, hvormed Fartøiet skal afgaa til Langangsfjord, hvor Isen skal indlægges i Ishus; til samme Sted er Bark "Kotika", der lastede fra Klyvedammen, afgaaet.

Grenmar, tirsdag 29. mars 1898

Solgt Isforretning.

Klyve Isforretning med Huse og Render samt Udgang til Isen paa Klyve Dam indtil Aaret 1914 er solgt til et Konsortium bestaaende af Dhr. Agent Dibr. Andersen, Kjøbm. Andr. Hansen hersteds og Kjøbm. J. Christensen, Brevik, med førstnævnte som Disponent.

Grenmar, lørdag 21. januar 1899

Norsk Kundgjørelsestidende,
tirsdag 19. september 1911

Porsgrunn dagblad omtaler oppløsningen av Klyve Isforretning:

"det vil glede våre kommunale myndigheter at Klyve Isforretning nu er oppløst og at der saaledes ikke lenger er nogen fare for at Klyvedammen skal bli forurenset ved isskjæring og kjøring om vinteren.

Grunnen til den "kommunale gleden" var at Klyvedammen på den tiden var drikkevann for Porsgrunn.

Istrafikken

holder sig fremdeles; for Øieblikket ligger Følgende fartøier ved Damskipskaaien for at indtage Is fra Aaklungen eller Bjerkedalen: Skonnerten "Phønix" af Skien, St. "Asta" af Brevik, Bark "Paulus" herfra Byen og bark "Rescio" af Skien, hvilket sidste Fartøi er færdigt til at afgaa. Bark "Paulus" skal indtage Is fra Langangsfjord, hvor Isen skal indlægges i Ishus; til samme Sted er Bark "Kotika", der lastede fra Klyvedammen afgaaet.

Solgt Isforretning

Klyve Isforretning med Huse og Renner samt adgang til Isen paa Klyve dam indtil Aaret 1914 er solgt til et Konsortium bestaaende af Dhr. Agent Dibr. Andersen, Kjøpm. Andr. Hansen hersteds og Kjøpm. F. Christensen, Brevik, med førstnævnte som disponent.

Andre isdammer

Lassedammen på Bjørnstad

Dam etter utgraving av leire til teglverket der Klyve skole blei anlagt i 1869.

- isen blei fram til 1929 levert til meieriet på Vestsiden i Porsgrunn

Sibirien isforretnings

Storemyrdammen fra 1885 på Lakåsene med renne ned til Flakvarp

- isen var av dårlig kvalitet på grunn av urenheter i vannet Rester etter isdammen fortsatt godt synlig.

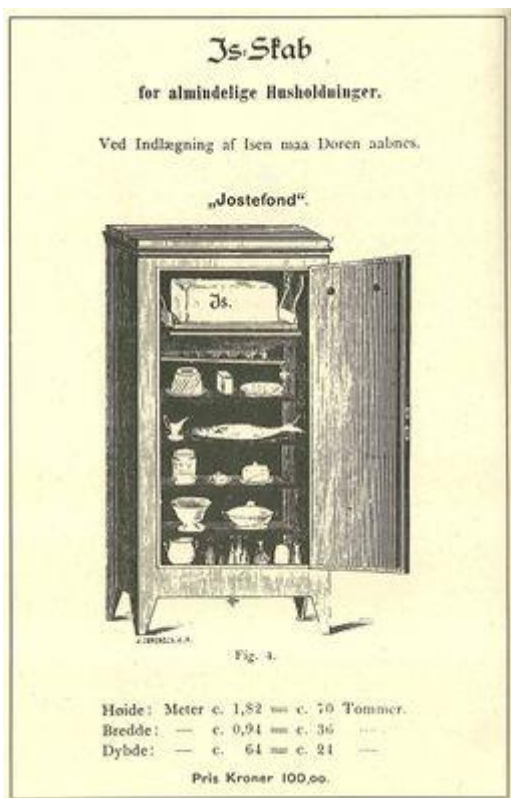
Isdammer i dalsekning bak Klyve skole

- dammene er opphavet til gatenavnene Øvre og Nedre Damsted

I de tre kommunene Solum, Eidanger og Bamble var 1300 mann engasjert i arbeidet med å skjære is i 20–25 uker vinteren 1895–96. De skar 125000 tonn. I alt var det 52 isdammer og 101 ishus i distriktet. I 1873 var iseksporten fra Porsgrunn en av byens ”fornemste næringer” i følge amtmann Aall i Bratsberg.

Norge var verdens største eksportør av is på slutten av 1800-tallet. I toppåret 1898 ble det eksportert omkring 500 000 tonn. Isen gikk med seilskuter til flere land i Europa. Grimsby i England var en av de største mottakerne av norsk is. Isen blei brukt av fiskeflåten som fikk muligheten til å levere fersk fisk

Ellers gikk mye is til bevaring av matvarer i hoteller og private husholdninger. En god del av isen ble brukt av bryggeriene som i 1840-årene hadde begynt å brygge pilsner og lagerøl - øltyper som krevde kald lagring. Mange av bryggeriene eide derfor egne dammer for å sikre seg fast tilgang på is.

Kjøle-skap beregnet på kjøling med naturis.

Den 30. august 1962 tok frakteskuta «Havila» av Hönö i Sverige inn 130 tonn is hos Isak og Thorleif Thorsens Stranddammen Isforretning i Surtebogen. Det var ikke bare den aller siste islast fra Grenland, 137 år etter at fullriggeren «Georg» av Porsgrunn dro av sted med distriktets første islast. Det var også den siste islast som forlot Norge. Istiden var definitivt over!

Porsgrunns Dagblad, fredag 16. februar 2001